

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30.06.1978, sp. zn. 5 Cz 28/78, ECLI:CZ:NS:1978:5.CZ.28.1978.1

Číslo: 7/1981

Právní věta: Určení pravidelného pracoviště ve smyslu ustanovení § 4 vyhlášky č. 96/1967 Sb. je jednostranným projevem vůle organizace, který lze v souladu s pracovní smlouvou učinit jakýmkoliv způsobem uvedeným v ustanovení § 240 odst. 2 zák. práce. Nedošlo-li k určení pravidelného pracoviště u pracovníka, s nímž bylo v pracovní smlouvě dohodnuto jako místo výkonu práce širší území než jedna obec, považuje se za pravidelné pracoviště pracovníka sídlo organizace.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 30.06.1978

Spisová značka: 5 Cz 28/78

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Organizace socialistické, Pracovní poměr, Právní úkony

Předpisy: 65/1965 Sb. § 240 96/1967 Sb. § 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se žalobou domáhal, aby žalovaná organizace státních drah byla uznána povinnou zaplatit mu náhradu za stravné za dobu od 1. 5. 1971 do 30. 4. 1973 částkou 17 225 Kčs a nocležné za tutéž dobu částkou 10 965 Kčs. Jako důvod uvedl, že byl v této době zaměstnán u žalovaného jako výpravčí a podle pracovní smlouvy místem výkonu práce byla železniční stanice v S. Žalovaná organizace ho nejprve vyslala na pracovní cestu do M. a před 1. 5. 1971 žalobci oznámila, že je do M. přeložen k výkonu práce. Žalobce však s přeložením natrvalo nesouhlasil; v M. sice pracuje, protože však nedošlo k dohodě o změně místa výkonu práce, je žalovaná organizace povinna hradit mu stravné a nocležné podle příslušných předpisů o náhradách cestovních a stěhovacích výdajů.

Okresní soud v Ústí nad Orlicí rozsudkem žalobu zamítl. Byl toho názoru, že sjednaným místem výkonu práce žalobce je železniční stanice S. Část pracovní smlouvy, v níž se uvádělo, že po odborné zkoušce bude žalobce v obvodu provozního oddílu dráhy v Č. T., je neplatná, protože z tohoto uvedeného znění není zřejmé, zda místem výkonu práce má být celý obvod provozního oddílu nebo zda se tím pouze účastníci smlouvy zavazují v budoucnu uzavřít změnu místa výkonu práce tak, že tímto místem bude některá železniční stanice obvodu provozního oddílu či zda se tímto ustanovením přiznává žalované organizaci právo určit místo výkonu práce jednostranným úkonem. Jak vyplynulo z výpovědi žalobce i vedoucích pracovníků žalované organizace K. B. a J. T., nebyl v tomto směru obsah smlouvy jasný ani jejím účastníkům. Nebylo rovněž prokázáno, že by žalobce dal k trvalému

přeložení souhlas, a nedošlo tedy ke změně místa výkonu práce dohodou. Přeložení žalobce do M. bylo proto třeba posuzovat jako přeložení na pracoviště mimo obec pravidelného pracoviště nebo bydliště ve smyslu ustanovení § 11 vyhlášky č. 96/1967 Sb. Žalobce by však měl právo na stravné anebo nocležné, kdyby šlo o přeložení na určitou dobu; pouze v takovém případě by se totiž přeložení z hlediska nároků na náhradu cestovních výdajů posuzovalo jako vyslání na pracovní cestu (§ 17 citované vyhlášky). V příkaze, kterým se žalovaný překládá, však není doba přeložení určena. Šlo o přeložení bez souhlasu žalobce a na takovéto přeložení má organizace právo pouze na dobu 3 měsíců; to samo ještě neznamenovalo, že přeložení žalobce bylo přeložením na 3 měsíce. Doba přeložení nebyla tedy určena a uplynutím zmíněné tříměsíční lhůty vzniklo žalobci právo domáhat se přeložení zpět do původního místa výkonu práce, tedy do S. Samotné přeložení však tu bylo bez časového omezení na dobu neurčitou. V úvahu by proto připadalo pouze odlučné ve smyslu ustanovení § 13 citované vyhlášky. Žalobce však nemá právo ani na odlučné, neboť v době, za kterou se plnění domáhá, nebyl ženatý a nebyl ani pracovníkem postaveným na roveň pracovníkům ženatým ve smyslu ustanovení § 24 a § 25 vyhlášky č. 96/1967 Sb.

K odvolání žalobce krajský soud v Hradci Králové rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. V otázce, zda u žalobce šlo o přeložení ze stanice S. do stanice M., nebo zda šlo o jeho ustanovení do funkce výpravčího do stanice M. po provedeném zaškolení v zaškolovací stanici S., měl odvolací soud za to, že podle pracovní smlouvy uzavřené 10. 7. 1970 měla žalovaná organizace zaměstnávat žalobce nejdříve v zaškolovací stanici S. a po provedené autorizaci (odborné zkoušce) ho mohla zaměstnávat v obvodu provozního oddílu Č. T. Proto odvolací soud nesdílel názor soudu prvního stupně, že by toto ujednání v pracovní smlouvě bylo neplatné. Vzhledem k charakteru služby výpravčího je toto ustanovení pro zaměstnavatele nutné, neboť v rámci zajištění řádného provozu musí mít dráha možnost po zaškolení přemístiti zaškolovaného výpravčího do stanice ve svém obvodu, kde je to potřeba. Došel proto odvolací soud k závěru, že u žalobce nešlo o přeložení ze stanice S. do stanice M., ať již na dobu určitou nebo neurčitou, nýbrž o ustanovení žalobce do funkce výpravčího ve stanici M. po provedeném zaškolení v zaškolovací stanici S., jak to také odpovídalo pracovní smlouvě z 10. 7. 1970. Podle názoru odvolacího soudu tedy žalobci nepřísluší požadované náhrady na stravném a nocležném, protože tu nešlo o přeložení, nýbrž o ustanovení do funkce.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že tímto rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

V pracovní smlouvě uzavřené mezi žalobcem a žalovanou organizací 10. 7. 1970 byl jako místo výkonu práce žalobce po zaškolení a odborné zkoušce sjednán celý obvod provozního oddílu Č. T. Tento úmysl byl kromě znění bodu I/4 pracovní smlouvy potvrzen žalobcem i pracovníky organizace, kteří byli soudem slyšeni jako svědci.

Zákoník práce 1) umožňuje v § 29 odst. 1 písm. b) účastníkům pracovní smlouvy dohodnout jako místo výkonu práce obec, závod nebo jinak určené místo. Toto vymezení má být dostatečně určité, aby nevznikaly pochybnosti o tom, co bylo mezi účastníky ujednáno. Takovému požadavku odpovídalo v projednávané věci sjednání místa výkonu práce v obvodu provozního oddílu Č. T., přičemž tento obvod byl v rámci uspořádání žalované dráhy přesně určen, takže nevzbuzovalo pochybnosti, v kterých místech mohl být žalobce pracovníčně zařazen.

Z ustanovení § 131 písm. a) zák. práce pro organizaci plyne povinnost poskytovat pracovníkům náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které jim vzniknou při plnění pracovních povinností za podmínek stanovených zvláštními předpisy. Takovým předpisem je vyhláška č. 96/1967 Sb. o náhradách cestovních, stěhovacích a jiných výdajů. Uvedená vyhláška neřeší otázky pracovního zařazení pracovníků, ale stanoví pouze podmínky, za nichž jim vzniká právní nárok na poskytování

náhrad cestovních, stěhovacích a jiných výdajů při pracovních cestách, při přeložení na pracoviště v jiné obci, při přijetí a při některých pracích vyplývajících ze zvláštní povahy povolání (§ 1 odst. 1 citované vyhlášky). Vyhláška č. 96/1967 Sb. v § 2 odst. 1 stanoví, že výdaji pracovníka se rozumí rozdíl mezi jeho pravidelnými výdaji a nutnými vyššími výdaji, které mu vznikají v souvislosti s úkony uvedenými v § 1 odst. 1 této vyhlášky. Z toho plyne, že v případech ve vyhlášce vzniká pracovníku nárok na jednotlivé druhy náhrad.

K vymezení pojmu pravidelného pracoviště vyhláška č. 96/1967 Sb. stanoví (§ 4 odst. 1), že se jím rozumí místo výkonu práce, na něž byl pracovník přijat nebo přeložen. Protože sjednání místa výkonu práce je obligatorní náležitostí pracovní smlouvy, ve většině případů nepůsobí určení pravidelného pracoviště obtíže. Ty vznikají tam, kde místo výkonu práce je určeno jinak než výslovným uvedením závodu nebo jedné obce, zejména kde je vymezeno širším územním celkem. Citované ustanovení pro tyto případy stanoví, že pro posuzování nároků na náhrady se považuje za pravidelné pracoviště místo sídla organizace, pokud sama organizace neurčí pro účel vyhlášky jako pravidelné pracoviště jiné místo.

Určení místa, které se pro účely upravené vyhláškou č. 96/1967 Sb. považuje za pravidelné pracoviště, přísluší výlučně organizaci; proto je také může určit jednostranným úkonem. Vyhláška č. 96/1967 Sb. nestanoví zvláštní náležitosti, které by určení místa pravidelného pracoviště mělo splňovat, a nepředpokládá ani jeho písemnou formu. Místo výkonu práce může tedy určit organizace jednostranným projevem vůle, který musí splňovat obecné náležitosti právních úkonů podle ustanovení § 240 zák. práce (zejména co do jeho srozumitelnosti, vážnosti, určitosti, souladu se zákonem a se zájmy společnosti). Pokud organizace nezvolí k určení pravidelného pracoviště písemnou formu, musí tak učinit způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, jaké právní následky zamýšlela, neboť v případném sporu musí prokázat, že pracovníkovi místo pravidelného pracoviště určila uvedeným způsobem.

Pokud tedy žalovaná organizace dohodla se žalobcem místo výkonu práce v pracovní smlouvě obvodem provozního oddílu Č. T., vznikl žalobci nárok na náhrady podle vyhlášky č. 96/1967 Sb. tehdy, jestliže jeho pravidelné pracoviště nebylo organizací určeno a pracoval mimo místo sídla organizace. Za určení pravidelného pracoviště nelze bez dalšího považovat pouhé pracovní zařazení ve smyslu ustanovení § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce, byť i mělo dlouhodobý charakter, neboť podle znění pracovní smlouvy vyvstávala kdykoliv možnost zařadit (rovněž třeba dlouhodobě) žalobce na jakékoliv jiné místo v obvodu provozního oddílu Č. T.

V projednávané věci soudy obou stupňů nezjistily však úplně skutečný stav věci a navíc neodstranily ani rozpory, které vyplynuly z dokazování. Svědek J. T., dozorčí provozu žalované organizace, uvedl, že se žalobcem sjednané místo výkonu práce v rámci provozního oddílu Č. T. dávalo organizaci možnost překládat pracovníka na dobu neurčitou podle potřeb provozního oddílu, aniž by mu byly propláceny náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, na které ani vzhledem k šíři vymezení místa výkonu práce nevznikl pracovníku nárok; tímto způsobem bylo postupováno i u ostatních zaměstnanců provozního oddílu a náhrady podle vyhlášky č. 96/1967 Sb. jim byly poskytovány pouze při přeložení za účelem substituce. Svědek F. B., dřívější náčelník stanice M., uvedl, že podle pracovní smlouvy měla dráha možnost překládat žalobce jednostranným úkonem podle potřeby i vícekrát do jakéhokoli místa na libovolně dlouhou dobu s jedinou výhradou, že se tak muselo stát v obvodu provozního oddílu Č. T.; skutečná situace, jaká v provozním oddíle byla, zejména při určování místa pravidelného pracoviště, však soudem zjištěna nebyla.

Svědka S. J., náčelníka stanice M., uvedl, že v měsíci dubnu 1973 dal žalobci podepsat návrh na jeho trvalé určení do funkce výpravčího ve stanici M.; rozhodnutí o ustanovení do funkce v následujícím měsíci sdělil žalobci ústně s tím, že nadále již nemá nárok na náhradu cestovního. Žalobce naopak popřel, že by jakýkoliv návrh na trvalé určení podepisoval. Na dotaz soudu žalovaná organizace

přípisem z 24. 10. 1974 sdělila, že žádné doklady o tom nemůže předložit, neboť rozkaz náčelníka provozního oddílu v Č. T. č. 468/1970 již předala soudu. I když z tohoto přípisu je patrné, že organizace správně nepochopila obsah dotazu, soud od dalšího dokazování upustil i přesto, že výše uvedeným rozkazem byl žalobce ustanoven do funkce výpravčího v rámci celého provozního oddílu Č. T. a že tedy nemohlo již jít o určení pravidelného pracoviště (tato sporná otázka měla pro posouzení věci podstatný význam).

K objasnění skutkového stavu bylo třeba opatřit veškeré doklady, které měla žalovaná organizace k dispozici ve věci pracovního zařazení žalobce, včetně návrhu na jeho trvalé určení do stanice M., který podle výpovědi svědka S. J. měl být navrhovatelem podepsán; za tím účelem bylo třeba konstatovat i obsah osobního spisu žalobce. K objasnění sporných okolností měli být dále vyslechnuti odborní pracovníci organizace, kteří osobní agendu u žalované organizace vyřizovali a kteří také byli s případem obeznámeni. Rozpor mezi tvrzením žalobce a výpovědí již zmíněného svědka S. J. o podpisu návrhu na trvalé určení žalobce do stanice M. měl být odstraněn případně i konfrontací, která mohla k vyjasnění rovněž přispět. Stejně nezbytné bylo zjištění toho, jakým způsobem bylo u žalované organizace postupováno při určování pravidelného pracoviště jejich pracovníků i v jiných případech.

Teprve po řádném doplnění dokazování bude tedy v projednávané věci možné rozhodnout, zda pravidelné pracoviště bylo žalobci určeno ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 vyhlášky č. 96/1967 Sb.

Jestliže ani po doplnění dokazování nebude zjištěno, že žalovaná organizace pravidelné pracoviště žalobci pro výkon práce výpravčího určila, bude v souladu se zněním ustanovení § 4 odst. 1 vyhlášky č. 96/1967 Sb. třeba považovat za jeho pravidelné pracoviště místo sídla žalované organizace, tj. sídlo provozního oddílu v Č. T., a podle toho bude třeba posuzovat uplatněné nároky v rozsahu vyhlášky a s přihlédnutím ke vznesené námitce promlčení.

Porušil tedy odvolací soud svým rozsudkem zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 131 písm. a) zák. práce a § 1, § 2 odst. 1, § 3 a § 4 odst. 1 vyhlášky č. 96/1967 Sb. 2)

1) zákon č. 65/1965 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 55/1975 Sb.)

2) nyní ve znění vyhlášky č. 59/1979 Sb.